

Digoeuvre van Cas Vos: die beliggaming van ‘n lewensvreugdespel

J Buscop

(Universiteit van Noordwes)

“In die menslike lewe gaan dit ten diepste om die wesenlike”

(Vos 1996a:142).

ABSTRACT

The poetical oeuvre of Cas Vos: gameplaying as the embodiment of *joie de vivre*

*Since 1999 Cas Vos has produced three books of poetry; **Vuur tong** (1999), **Gode van Papier** (2001) and **Enkeldiep** (2003). These works are all written from the perspective of a particular **Weltanschauung** or **Zeitgeist** which may be defined as **La joie de vivre**. Joy of life manifests itself on a number of levels, including the Greek, **pneuma**, **psuche** and **soma**. **La joie de vivre** is also a crucial dimension of the gameplay that is love. Vos writes and lives love as a gift of God and identifies three stages of love, the Greek, **eros**, **phileo** and **agape** love. Whilst the joy of life has many sides, Vos also indicates the opposite manifestations of **joie de vivre** in pain, sickness, loss and death. Vos is a new inspiration in Afrikaans literature and has created an idiolectic voice which, in his own words, can be summarized as the coitus between different language signs.*

Cas Vos is aan die meeste bekend as professor in Praktiese Teologie en reeds enkele dekades verbonde aan die Universiteit van Pretoria, waar hy tans ook dekaan van die Fakulteit Teologie is. Sedert 1999 het daar ‘n aantal digbundels uit sy “driftige pen”¹ verskyn: *Vuur tong* (1999), *Gode van papier* (2001), en ‘n nuut voorgelegde manuskrip getiteld *Enkeldiep* (2003). Daar is bepaald reeds sprake van ‘n groeiende en beslis uitdyende digterlike oeuvre.

Sy monumentale teologiese werk *Die volheid daarvan I: homiletiek vanuit ‘n hermeneuties-kommunikatiewe perspektief* (1996a) en *Die volheid daarvan II: homiletiek vanuit ‘n hermeneuties-kommunikatiewe perspektief* (1996b), bekroon met onder andere die Andrew Murray-prys,

1 “Brief van die digter aan Jesus” (Vos 1999:29): “Ek skryf aan U ‘n brief met my driftige pen...”. Driftig het hier veral die betekenis van “vurig”, “hartstogtelik” (*HAT* 1994:169).

definieer ‘n lewens- en wêreldbeskouing² wat duidelik in sy poësie ‘n lêplek vind. Dit wil tog voorkom asof dit in die gedigte verder gevoer word: teoretiese preekkuns word ‘n praktiese lewenswerklikheid waarbinne met vreugde voluit geleef en gespeel word. Vos (1996a:136) se eie omskrywing sluit daarby aan: “In ‘n homiletiese teorie gaan dit om die Woord in die werklikheid. Die teologiese teorie staan in wisselwerking met die werklikheid.” ‘n Mens sou wou sê dat dit in die Vos-poësie-oeuvre om die woord in die werklikheid gaan. Werklikheid is lewe, is vreugde, is spel, en met die tong as metafoor word daaraan beslag gegee.

Le Roux (2001) noem by die oorhandiging van die “ds Pieter van Drimmelen-medalje” die volgende: “Cas Vos is ‘n teoloog-digter wat sy fyn woordnet oor God se wye wêreld gegooi het en daagliks nog trek hy tot almal se plesier die allermooiste teologiese skeppings uit”. In só ‘n verwoording, morfologies gesproke, vorm “digter” die kern. Telkens vorm die fyn spel met die woord die beginsel, en sodoende word uiteindelik ‘n eiesoortige poëtika gekonstitueer.

Vir Vos word homiletiek die poësie van Praktiese Teologie, die kuns om klank en woord te vergestalt: “Gedigte laat ons oor die menslike lewe nadink” (Vos 1996a:141.). Sou ‘n mens as leser dié stelling toepas, is poësie ‘n nadenke oor hoe die menslike lewe deur ‘n vertelkarakter beleef en geleef word. Dit vind plaas binne die sambreeltema van *La joie de vivre*³, die vreugde van die lewe wat bykans op elke poësiepagina weerklink.

Lewensvreugde manifesteer by Vos in verskillende dimensies van menswees. Dit word in pneuma-, psuche- en somavlak⁴ op papier vasgelê. Volgens Vine (1981) verwys die woord *soma* onder andere na die “physical nature” van die mens “as distinct from *pneuma*, the spiritual nature”. Die woord “psuche” is in Afrikaans met “siel” vertaal en in die *Enhanced Strong’s Lexicon* word die woord só omskryf: “the seat of the feelings, desires, affections, aversions”. Vine (1981) gee die volgende verklaringe van die woord siel: “the natural life of the body... the immaterial, invisible part of man... the disembodied (or ‘unclothed’ of ‘naked’)... the seat of personality... the seat of sentient element in man, that by which he perceives, reflects, feels, desires... the seat of will and

2 Miller (1998:36) se definisie rondom lewens- en wêreldbeskouing geld: “A worldview is a set of assumptions held consciously or unconsciously in faith about the basic makeup of the world and how the world works”.

3 In al drie digbundels ‘n kerntema, maar in “Stillewe met Bybel en kers” (Vos 1999:37) en “Moulin Rouge by Montmartre” (Vos 2003) word dit eksplisiet genoem. In laasgenoemde gedig het dit ‘n sterk konnotasie met die seksuele, met eros-liefde.

4 Hierdie verdeling is primêr geskoei op die Griekse grondteks van 1 Tessaloniense 5:23.

purpose... the seat of appetite". Die pneuma is die gees van die mens, en bestaan uit die kapasiteit vir aanbidding en kommunikasie met God (vgl Joh 4:24).

La joie de vivre word intens op die vlak van die liefde uitgespeel. En hoe reg is Vos (in Coetzee 1999:41) nie: "Toe ek Hooglied in die oorspronklike Hebreeus lees, en besef hoe 'gesensor' die Afrikaanse Bybelvertaling dié loflied aan die lyflike liefde weergee". *Vuur tong* (Vos 1999) word ingelui deur 'n sewetal verse wat verrykende transkripsies van die Bybelboek Hooglied bevat en op eerste leesvlak somatiese liefde wil kommunikeer. Dit is 'n prelude van 'n reeks liefdesverse waar die begeerte van 'n man na 'n vrou eroties verdig word: "Die erotiek is immers 'n geskenk van God" (Vos in Coetzee 1999:41). Dit is 'n gedagtelyn wat deurgaans in die drie bundels verder ontgin word, en 'n spilpunt vorm van *La joie de vivre*.

Binne hierdie erotiek as Godsgeskenk is daar 'n voortdurende wisselwerking tussen *eros*-, *phileo*- en *agape*-liefde wat kohesie in die drie digbundels skep. 'n Mens sou wou praat van die poëtiese verkonkretisering van somatiese, psuchematiese en pneumatiese liefde. Liefde word tasbaar gemaak⁵:

en sprei my liefde oor jou hartstreke
(Vos 1999:7)

1 korintiërs 13

...al dans jongmeisies met warm lywe
vleesbevange mans se harte dronk

... is alles
sonder dié taal 'n stom gebrabbel.
(Vos 1999:26)

verliefdes groei vurig met geil begeertes
(Vos 1999:61)

Beminde, jy wieg sag op my tong
en ek proe die liefde is volmaak.
(Vos 2001:19)

Jy is by my soos heuning in 'n korf.

Jou fyn borste is my troos
jou arms my stok en my staf.
Aan jou tafel lek ek my lippe af

5 Slegs 'n seleksie uit *Vuur tong*, *Gode van papier* en *Enkeldiep* word vervolgens gegee. Daar is uiteraard baie meer voorbeelde.

jou sagte vlees is vol soetheid
my hart loop oor
in lengte van dae
en ek sal jou voete met liefde salf
tot my vingers kromtrek van jare.
(Vos 2003)

Cloete-Hofer (1999:13) het gelyk as sy sê: “Dis goed om te sien dat ‘n dominee met hartstog kan liefhê”. “Loflied III” (Vos 1999:5) is só ‘n voorbeeld. Dit is struktureel en inhoudelik ‘n sterk teks, en somaties (versreëls 1-2, 4-11), psichematies (versreël 3) en pneumaties (versreël 12) inmeekaargeveg. ‘n Man sou kon praat van maskulinêre liefdeskuns en liefdespoësie wat die vrou sal bekoor – 11 reëls voorspel wat eers in die slotversreël ejakuleer: “By jou verhemel alles op aarde”. Eros-liefde word hier gepneumatiseer. Só ‘n afleiding word sintakties ondersteun: “verhemel alles” vorm die nukleus van die ses-woord-versreël. Sou die getal ses, Bybels gesproke, as die mens (vgl De Vries 1981:426) geles word, word daar binne die somatiese liefdeservaring ‘n momentane oomblik van die hemelse, die volmaakte beleef.

In “Liebesmesse” (Vos 2001:23) loop bogenoemde proses omgekeerd en word die pneumatiese gesomatiseer:

Drie maal heilig ek met my liefde
jou robynlippe en jou smarag-oë.

Met my hand seën ek
die volheid van jou borste.

Ek klim op na die allerheiligste
van jou ruisende hart.
Daar ruik en proe
dit die ene vrou se sagte vlees.

Die woordweef-proses, waarbinne die tong multisintuiglik⁶ fabriseer en prosesseer, is telkens die spil. Gedurig is die geweefde⁷ woord, die tong wat klaar beleef het, die klimaks. In die gedig “spinwiel” (Vos 1999:46) word dit só gesê:

met woorde weef ek gedigte:
sonnette, elegieë, sagte kwatryne,
epiese komberse, liefdesverse.

Die gedigreëks “vrugwater” (Vos 2003) is kardinaal in die verstaan van Vos se poësie. Dit verklap die idiolektiese woordskeppingsproses in fyn besonderhede. Water is woord, en woord is water: “Alles vloei ... Alles is / wind, water, aarde, vuur. / Alles vloei” (Vos 2003). Wanneer water (of

6 Hambidge (2001:4) meen: “Ook die skryfproses is iets sintuiglik vir die digter.”

7 Weef is, etimologies gesproke, juis die wortelbetekenis van “teks”.

wind, aarde, vuur⁸) intiem tot woord gekoiteer word, word vrug vrygestel. Vrug is die eindproduk van spelend skep:

Lank terug is julle gestrooi,
lig het in die donker geval
en in lug ontkiem,
dromend van nuwe vrug (Vos 2003).

Ook “Voete van klei” (Vos 2001:7) het op pneuma-, psuche- en soma-vlak⁹ iets oor hierdie eiesoortige woord-skep-proses te sê:

Juis lees ons in Johannes: God se Seun
het Woord geword en by ons kom woon
dat sy woord ons aanraak:
die hartklop van die Vader (*pneuma*-vlak – JB).

...
Ons rangskik met ons semantiek
woorde na ons sin se verleë retoriek (*psuche*-vlak – JB)
sodat Hy na ons beeld begin lyk
en stowwerig deur ons vingers spore word (*soma*-vlak – JB).

“Eerste woord” (Vos 2003), die aanvangsgedig in *Enkeldiep*, is ‘n ars-poetikale teks in die oeuvre van Vos. Die digterlike skeppingsproses is koïtus tussen “vreemde taaltokens”. Daar is sprake van intimiteit. Soos reeds uitgewys, het veel tekste dit as basis. Skryf en skep is ‘n uiters intieme proses. Dis liefdemaak: “ginosko”, die Griekse woord wat onder andere beteken “sexual intercourse between a man and a woman” (*Enhanced Strong’s Lexicon*). Die taaltokens moet beken word, daar moet “ginosko” plaasvind, met as resultaat:

Op ‘n dag het uit ‘n wond
van die baarmoedermond¹⁰
‘n eerste woord geval

Die onderhawige gedig skakel direk met die motto van Seamus Heaney: “The first words got polluted...”. Uit hierdie taalchaos en woordvervuiling¹¹ word met die “deep brain”, die psuchematiese, betekenis beken. In “Voorspel” (Vos 1999:55) word dit in die vorm van ‘n liefdesverklaring tussen die “ek” en die “digkuns self” visueel só uitgebeeld:

8 Hulle is almal instrumente wat met skep verbind is.

9 Grové (2001) sluit hierby aan: “‘n gedig waarin die goddelike Woord (pneuma – JB) teenoor die menslike woord (soma en psuche – JB) gestel word”.

10 Die baarmoeder, die hiaat, die stilte is by Vos (2001:9) die teelaarde: “My hand is voelspriet / waarmee ek versigtig / vokale en klinkers bespied. / Soos reën loop die stilte vol klanke / later om woorde op papier te sit.”

11 Breytenbach (1993:170) verwys na “die vuilsiek van die woord”.

kwatryntjie, ek is lief vir jou
ek begeer 'n koeplet vir twee.
omhels my in jou omarmde rym
dat my hart in jou skoot kan val.

Gedigte in Vos se oeuvre kom “organigrammaties” (Breytenbach 1993: 14) tot stand. Met die psuche word taalelemente intiem beken en as ‘n lewende organisme in die grammatika van taal geanker. Dit word nêrens beter nie as in “Gode van papier” (Vos 2001:15) gesê:

My tong swel rooi van plesier
oor lewende woorde op papier.

Skep is verder pynlik geboorte skenk: “uit die donker wolk se baarmoedermond kreun ‘n ster, / sy vlamme tong steek eerste lig in die hemel aan” (Vos 1999:44). Soms is skryf ‘n proses van pynverligting (Vos 2001:8):

Die tong draf driftig
om woedende binnepyn
in die donker holte te verlig,
klop aan slapende woorde

tot hulle na gode se pype dans
en op papier uitmond.

In “Glasblaser” (Vos 2003) het die skeppingsproses ‘n pneumatiese basis. Die teks loop parallel met die skeppingsverhaal van Genesis 1. Getrou aan die motto van Seamus Heaney word hier met vuur en “air” in die vorm van wind, asem, gees geskep:

Sy gees sweef soos in die oerverhaal;
oor donker leegtes broei chaos.
Laat daar lig wees! (*pneuma* – JB)
Hy stook in sy vuurryp oond
gesmelte glas delikaat en breekbaar.
Hy blaas deur sy pyp tot haar hart klop. (*soma* en *psuche* – JB)

Metafories gesien is “water”, “aarde”, “vuur” en “lug” die fokusonderwerpe, die *verhicles*, in die digbundels met “skep”/”woord” as die hoofonderwerp, die *tenor*.

Lewensvreugde, *La joie de vivre*, het paradoksaal ook verskillende kante, amper in die woorde van Cloete (1985:47):

... liefde het twee
kante kan afknou
of in liefde vashou

In Vos (2003) se eie woorde word dit só gesê: “die liefde bly dodelik riskant”. Ook “In Amsterdam” (Vos 1999:53) kom die dubbelkantigheid van die eros aan bod:

Genot smeer vigs soos stroop op brood,
maar in monde wrangmaak die dood.

Somatiese, psuchematiese en pneumatiese broosheid, die “wrangmaak (van) die dood”, word wyd verspreid uitgebeeld. Dit is “enkeldiep”-ervarings waarvan slegs enkele genoem word: versteende borskliere, opgedroogde eilande van Langerhans, die dood van vriende, geslyte heuppotjies, prostaatprobleme, rumatiek, skete, ‘n fetus wat in ‘n eierstok vasgroeï, verkwiste jare, bloedige en die smet van oorloë, hongersnood en aansteeklike siektes, peste, “trifling motions”, stigmata, vigs, pille, rituele letsels, pes, vernoude pype, ontsteekte blaas, ‘n draai by pa en ma se graf.

“Brief van digter aan Jesus” (Vos 1999:29) is ‘n afstandelike teks. Die asimmetriese aanspreekvorme bevestig dit onmiddellik. ‘n Groot afstand heers tussen spreker en hoorder. Ironies, so asof Hy nie weet nie, word Jesus herinner aan die vervreemding wat beleef word tussen Hom en die spreker. Die liefde taan en het verkoel. Dit is duidelik dat die digter (as spreker in die teks) meen dat Jesus van hom (en ander) vervreem is. Daar word selfs gesuggereer dat die (wêreld)nuus vir Jesus verbluffend sal wees. Dit is asof die aardse, die somatiese, ‘n metafisiese¹², ‘n pneumatiese respons vra wat in die woord “genadig” klimakties verwoord word – Vader en Seun se “unmerited favor” wat deur ‘n “kelkie klink en brood breek¹³” versimboliseer is. In briefvorm is daar ‘n geding met Jesus aangegaan.

In die sinkretiese¹⁴ gedig “Achilleshiel” (Vos 2003), wat ‘n direkte verwysing na die digbundeltitel *Enkeldiep* bevat, word ‘n interessante meta-tekstuele spel gevoer met die Griekse mitologiese verhaal van “Achilles”, die seun van Peleus, die koning van Fthia, en Thetis, sy goddelike moeder. Die oorspronklike teks is aansienlik getransformeer en die godeverhaal van Achilles is met Bybelse simboliek van die beloofde land verweef:

Soggens voed sy ma hom met ambrosyn
en drup melk en heuning op sy tong.

12 Vergelyk Hambidge (2001) in die verband.

13 Hierdie twee tekens, brood en wyn, verteenwoordig juis God se volmaakte agape-liefde. Die digter-verteller verwoord indirek dat hy nie daaraan deel het nie.

14 Gitt (1995:30) omskryf sinkretisme só: “The fusion of different religions, world views and philosophical doctrines (hier die Griekse mitologie en die Bybels-Teïsme – JB) to form a new doctrine.” (Lees “new doctrine” as idiolek – JB.)

Voortdurend loop pneuma en psuche hand aan hand. Die hele teks kulinereer uiteindelik in die slotversreël, en hier word kwesbaarheid, broosheid, aftakeling, “suffering”, maar ook die naderende dood wat dwarsdeur ‘n beduidende tema vorm, blootgelê: “Van nêrens swiep ‘n pyl grondlangs, enkeldiep”. In “Blombosartefakte” (Vos 2003) word die betekenis van die digbundeltitle verder aangeraak: “‘n been wat littekens van diep kerwe dra”.

“Reis na binne” (Vos 1999:50) is ‘n Jungiaanse en ‘n belangrike psuchematiese teks. Plek-plek aangebied as ‘n radikale transformasie van Psalm 23¹⁵, waar die pneumatiese doelbewus weggeskryf is, is dit in wese ‘n liefdesteks waar maskuliniteit en feminiteit intern op die spits gedryf word. Tarnas (1996:443) se opmerking werp beslis lig op die problematiek wat in die eerste strofe aangebied word:

For the deepest passion of the Western mind has been to reunite with the ground of its own being. The driving impulse of the West’s masculine consciousness has been its dialectical quest not only to realize itself, to forge its own autonomy, but also, finally, to come to terms with the great feminine principle in life, and thus to recover its connection with the whole: to differentiate itself from but then rediscover and reunite with the feminine, with the mystery of life, of nature, of soul (Sy kursivering – JB).

‘n Mens sou kon praat van ‘n “hieros gamos”¹⁶ tussen die twee groot polariteite, die “anima”¹⁷ en die versweë “animus” wat hom op die vlak van die psuche uitspeel. Dit gaan egter nie sonder pyn gepaard nie: “sy ontstel my siel”, maar ook nie weerstaan kan word nie: “sy verlei my / op die glyspore van onreg en kwaad”.

In strofe 2 is sprake van ‘n verbode “hieros gamos” met die sewe doodsondes wat deur die ek as “die sewe”¹⁸ wonders van my lewe” geleef word. Somatiese sonde is (ironies) immers “wonder”-lik lekker. Die

15 Vergelyk die gedig “Jy is my herder” (Vos 2003) wat ‘n andersoortige transkripsie van Psalm 23 is.

16 ‘n Heilige huwelik of “sacred marriage”.

17 Die anima word omskryf as “the inner self of an individual; the soul” (<http://dictionary.reference.com/search?q=anima>). Sodoende betrek die anima die vlak van die psuchematiese.

18 Die getal sewe verkry hier die betekenis van “inverted holiness” (De Vries 1981:416).

aanwending van haplografie¹⁹ as kreatiewe skryfinstrument lei tot ‘n spitsvondige woordskepping in die slotversreël:

in my hart met sy trosse kamers
woon my broers en my susters:
hoogmoed, hebsug, wellus, woede,
vreesug, afguns, luiheid,
die sewe wonders van my lewe,
al my kortsondige dae²⁰.

Van dié doodsondes kom kort-kort aan bod, veral wellus. In “Besoeke aan operahuis” (Vos 1999:51) word die doodsonde eufemisties en spitsvondig só verwoord:

Voordat die Tsaar sy bruid se skede invaar,
soek ons die plek van vinnige verligting –
dáár laat stanke uit die put ons asemloos,
terwyl lelieslanke dames vir spek en lone wag.

“Begeerte” (Vos 1999:27) is op die gebeure in 2 Samuel 11 geskoei waar Dawid²¹ met Batseba in ‘n owerspelige verhouding betrokke is. Die gedig is in eros-liefde getranskribeer. Tipografies beeld die teks met sy sewe koeplette die sewe doodsondes uit met in die vierde en middelste koeplet die opteken van wellus wat in die slotstrofe bevredig word:

...
Haar borste is uitgebotte vye, die spleet
vol plesier word begerig met sy oë gemeet.

...
Skadu’s lê roerloos op die vloer
as twee gestaltes soos vingers tot een snoer.

19 Haplografie word in die *HAT* (1994:344) só gedefinieer: “Skryffout deur die onbewuste weglating van een of meer opeenvolgende, enerses letters, lettergrepe, woord”. Gouws (1988:260) het dié omskrywing verruim: “In psigiese (lees “psuchematiese” – JB) sin is dit egter méér: alles wat verdring, wat op mekaar geïmponeer, van mekaar vervreem, met mekaar versoen is, word in taal uitgeflap”. Dit geld ook vir die Vos-oeuvre. Haplografiese woordspel kom by Vos meermalig voor: “haar mond ‘n *babelende* papegaai” (Vos 1999:49), hier is dit ‘n vermenging van “babbel” wat “gesels” (*HAT* 1994:57) beteken en “Babel” wat na “confusion (by mixing)” (*Enhanced Strong’s Lexicon*) en wanorde verwys; Vos (1999:27): “n *hoer* maak ‘n plan”; Vos (2001:43): “Al ly Beethoven aan ‘n *oordowende* kopseer, / bly hy nog steeds goddelik musiek komponer” (My kursiverings – JB).

20 Interessant om Vos (1996a:204-205) saam met hierdie gedig te lees. Sódoende word die spel-element in Vos se poësie duidelik uitgewys.

21 Die naam Dawid beteken juis “beloved”, “love”.

Vos (1996a:142) se woorde is in sy eie poësie waar: “Die menslike lewe is ‘n lewe van liefde. Hierdie emosie wat die leser as sy eie kan erken, word in die poësie vasgelê”. Baie van dié temas wat in *Vuurtong* (Vos 1999) en *Gode van papier* (Vos 2001) ingelui is, is in *Enkeldiep* (Vos 2003) in ‘n duidelike *ars poetika* gekonsolideer. Die versnipperdheid van die eerste digbundels, veral temagewys, vind in *Enkeldiep* ruspunte; dit is kohesief by verre Vos se beste skeppende werk.

Die vreugde van lewe is as spel veral in die liefde uitgespeel. Breytenbach (1993:101) het hierdie vitale skeppingsproses raak in die volgende woorde saamgevat: “As jy bevrediging sou kry uit die inkt van dae, waaraan sal jy dan nog kan twyfel?” Dit geld ook vir Vos. Poësie is en bly vir hom ‘n lewensvreugdespel – dit is ‘n “teks van die lewe” (Vos 1996a:136). En álles²², soos wat duidelik blyk, kan tot woorde, gedigte, tot Poësie getransformeer word.

Literatuurverwysings

- Anima. <http://dictionary.reference.com/search?q=anima>.
- Breytenbach, B 1993. *Nege landskappe van ons tye bemaak aan 'n beminde*. Groenkloof: Hond/Intaka.
- Cloete, T T 1985. *Allotroop*. Kaapstad: Tafelberg.
- Cloete-Hofer, M. 1999. Proe Vuurtong stukkie vir stukkie. *Die Kerkbode*. April, 13.
- Coetzee, B 1999. Waar drome woorde word. *Rooi Rose*, Mei, 41, 121.
- De Vries, A 1981. *Dictionary of symbols and imagery*. Amsterdam: North-Holland.
- Enhanced Strong's Lexicon*. 1995. Logos Research Systems.
- Gitt, W 1995. *What about other religions?* Bielefeld: Christliche Literatur-Verbreitung e.V.
- Gouws, T 1988. *Die transskriptuele lees: hiaat, haplografie en transkripsie in die poësie van Breytenbach, Krog en Cloete - 'n logolinguale lesing* (Ongepubliseerde D.Litt.-proefskrif). Potchefstroom, PU vir CHO.
- Grové, A P 2001. Vos se papiergode dans nie altyd. *Beeld*, 30 Julie.
- Hambidge, J 2001. Gawe verse getuig van nadenke oor mens en kuns. *Die Burger*, 30 Julie, 4.
- HAT: Kyk Odendal et al.
- Le Roux, J 2001. *Ds Pieter van Drimmelen-medalje aan prof Cas Vos*. (Datum op webwerf ingegaan: 2003.02.04.)
- <http://www.akademie.co.za/Bekronings%202000.htm#DS.%20PIETER%20VAN%20DRIMMELENMEDALJE>

22 ‘n Groot verskeidenheid temas kom in sy digbundels aan bod. Uiteraard kan daar hier nie op alles ingegaan word nie.

- Miller, D L 1998. *Disciplining nations: The power of truth to transform cultures*. Seattle: YWAM.
- Odendal, F F, Schoonees, P C, Swanepoel, C J, Du Toit, S J & Booysen, C M 1994. *HAT: Verklarende handwoordeboek van die Afrikaanse taal*. Johannesburg: Perskor.
- Tarnas, R 1996. *The passion of the Western mind: Understanding the ideas that have shaped our world view*. Londen: Pimlico.
- Vine, W E 1981. *Vine's expository dictionary of Old and New Testament words*. (Logos Library Systems), Grand Rapids: Fleming.
- Vos, C J A, 1996a. *Die volheid daarvan I: Homiletiek uit 'n hermeneuties-kommunikatiewe perspektief*. Pretoria: Raad vir Geesteswetenskaplike navorsing.
- , 1996b. *Die volheid daarvan II: Homiletiek uit 'n hermeneuties-kommunikatiewe perspektief*. Pretoria: Raad vir Geesteswetenskaplike navorsing.
- , 1999. *Vuur tong*. Pretoria: Benedict Boeke.
- , 2001. *Gode van papier*. Pretoria: Protea Boekhuis.
- , 2003. *Enkeldiep*. Pretoria: Protea Boekhuis.